

Myndigheten för
samhällsskydd
och beredskap

Vägledning i att ta emot internationellt stöd

Vägledning i att ta emot internationellt stöd

Vägledning i att ta emot internationellt stöd
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)

Layout: Advant Produktionsbyrå
Tryck: DanagårdLiTHO

Publikationsnummer: MSB927 - oktober 2015
ISBN: 978-91-7383-608-1

Innehåll

Förord	7
--------------	---

Inledning	11
-----------------	----

Utgångspunkter för krishantering i Sverige	17
--	----

När resurserna inte räcker – ett exempel på händelsekedja	23
--	----

Avtal och samarbeten kring internationellt stöd.....	27
---	----

Finansiering.....	33
-------------------	----

MSB:s stöd vid händelser	37
--------------------------------	----

Mottagande av internationellt stöd	43
--	----

Checklista fas för fas	53
------------------------------	----

Bilaga 1	59
----------------	----

Bilaga 2.....	65
---------------	----

Bilaga 3	67
----------------	----

Förord

Generellt sett finns en god förmåga i Sverige att hantera de samhällsstörningar som uppstår. Vi har hittills också varit förhållandevis förskonade från stora olyckor, naturkatastrofer och andra allvarliga kriser. De allra flesta samhällsstörningar klarar kommunerna och andra ansvariga aktörer av att hantera själva. Andra gånger behöver de samverka inom regionen för att klara av det inträffade. Om detta inte räcker, finns nationella förstärkningsresurser att tillgå.

Det kan dock uppstå situationer när inte heller Sveriges samlade resurser räcker till och där vi behöver be om stöd från utlandet. Händelser som exempelvis orkanen Katrina i USA och Fukushima-katastrofen i Japan tydliggjorde att även väl utvecklade länder kan drabbas av resursbrist. För Sveriges del aktualiserades detta än mer vid den stora skogsbranden i Västmanland 2014, då vi tog emot flygande släckresurser från Norge, Frankrike och Italien.

Med ändrade klimatförhållanden som leder till mer frekventa och kraftiga väderhändelser och med mer komplex teknisk infrastruktur, ökar sannolikheten för samhällsstörningar där Sverige kan behöva be om internationellt stöd.

För att det internationella stödet ska kunna användas snabbt, effektivt och ändamålsenligt, behöver både stödet till den inkommande hjälpen samt våra egna arbetssätt och strukturerer förberedas.

Denna vägledning är avsedd som ett hjälpmedel för ansvariga aktörer i arbetet med att förbereda för och ta emot internationellt stöd vid hanteringen av olyckor och kriser i Sverige. Vägledningen förutsätter att det internationella stödet enbart består av civila resurser.

Det som inte får hända kan hända ändå

OAVSETT HUR VÄL RISKANALYSER OCH BEREDSKAPSPLANERING ÄR UTFÖRDA, ÄR DET SVÅRT ATT FÖRUTSE SCENARION FÖR ALLA SAMHÄLLSSTÖRNINGAR SOM KAN INTRÄFFA.

Skogsbranden i Västmanland

Sommaren 2014 var på vissa håll i Sverige extremt lång, varm och torr. I Västmanland startade en skogsbrand som utvecklades till den största branden i modern tid. Insatsen ledde till ett enormt resursbehov och resurssamordningen var en stor utmaning. Personal och materiel från stora delar av landet sattes in i insatsen. Sverige fick också hjälp med flygande släckresurser från Frankrike, Italien och Norge. Erfarenheterna visar på vikten av god planering och förberedelser i att ta emot internationellt stöd.

Orkanen Katrina

En tropisk cyklon med extrema vindstyrkor och mängder av regn sommaren 2005, gjorde att vallarna som byggts som skydd mot havet brast i New Orleans. Orkanen Katrina hade plötsligt orsakat en av de största katastroferna i modern tid i USA.

Med massor av människor nödställda, stora områden raserade och vattentäckta, var hjälpbehoven enorma. Utöver stora utmaningar med att koordinera det inhemska hjälparbetet och hjälpresurserna, framkom det tydligt att USA inte var förberett för att ta emot hjälp från andra länder. Det fanns alltför många administrativa och juridiska hinder för att internationellt stöd som hade kunnat göra nytta, inte kunde användas.

Fukushima-katastrofen

I mars 2011 skapade en jordbävning i havet utanför Japans kust en enorm katastrof. Förutom jordbävningen i sig, bildades en tsunami som ödelade allt i sin väg. Tsunamin slog bland annat ut ett kärnkraftverk som i sin tur havererade och skapade en kärnkraftskatastrof.

Ett välutvecklat land, med mycket resurser och kompetens, stod plötsligt inför en händelse där ingen beredskap i världen hade förmått räcka till. Hjälp från en mängd länder strömmade in och en av de största utmaningarna, utöver allt annat som behövde hanteras vid katastrofen, blev att koordinera den inkommande hjälpen.

Inledning

Inledning

Mottagande av internationellt stöd behöver förberedas

Flera aktörer i Sverige är vana vid och duktiga på att stödja andra länder vid olyckor och katastrofer. Däremot är vi som land ovana vid att själva ta emot hjälp utifrån. Om vi inte är förberedda när vi tar emot internationellt stöd, kan hjälpen som kommer i sig utgöra en belastning, då den behöver tas emot och koordineras.

Förmågan att ta emot internationellt stöd bör ses som en del i samhällets förmåga att hantera samhällsstörningar. Det är ett komplement till övriga beredskapsåtgärder och kan inte hanteras isolerat.

Värdlandsstöd

Värdlandsstöd, på engelska "Host Nation Support", HNS, innebär i korthet allt det som behöver förberedas och ordnas för att inkommande hjälp ska kunna användas så snabbt, effektivt och ändamålsenligt som möjligt. Detta innebär bland annat att "stödet till stödet" behöver ordnas. Inkommande team, experter och utrustning ska kunna tas emot och ges möjlighet att verka på ett effektivt sätt. På samma sätt behöver de nationella aktörernas arbetssätt och strukturer anpassas så att den inkommande hjälpen kan hanteras på ett smidigt sätt. Hur pass omfattande ett värdlandsstöd behöver bli, beror naturligtvis på vilken typ av hjälp vi tar emot. Hjälpen kan utgöras av alltifrån enstaka experter till flera stora team med mycket personal och utrustning.

Stöd från andra länder

I ett läge då Sveriges resurser är otillräckliga är det naturligt att vi i första hand vänder oss till våra nordiska grannländer för hjälp. Avstånden är relativt korta, det finns grundläggande likheter mellan våra samhällsstrukturer, vi ligger nära varandra i språk och det är generellt en låg tröskel för samverkan oss emellan.

Det finns en mängd olika samarbeten och avtal inom flera områden rörande internationellt stöd, vilka olika myndigheter och aktörer är kontaktpunkt för.

Det finns också ett system inom EU:s civilskyddssamarbete, civilskyddsmekanismen, vilket är förberett så att länder smidigt ska kunna hjälpa varandra med resurser. Resurserna kan bestå såväl av materiel som expertis. För att underlätta detta har EU tagit fram riktlinjer för hur

internationellt stöd bör tas emot.¹ De baseras på andra internationella riktlinjer, bland annat från FN och Internationella rödakors- och rödahalvmånefederationen, samt på erfarenheter från verkliga händelser. Om Sverige begär hjälp utifrån, förväntas vi följa EU:s riktlinjer trots att de inte är bindande. Relevanta delar av riktlinjerna är därför inarbetade i denna vägledning och behandlar olika områden som behöver ses över och i förväg anpassas så att eventuella hinder undanröjs. Områden som tas upp är förberedande planering, koordinering, logistik och transporter samt rättsliga och finansiella frågor.

Vägledningens syfte

Den här vägledningen syftar till att stärka kunskapen om vad som behöver förberedas inför en samhällsstörning som kan innebära behov av internationellt stöd samt vad som behöver hanteras vid en förfrågan om internationellt stöd. Termen *samhällsstörning*² avser företeelser och händelser som hotar och ger skadeverkningar på det som ska skyddas i samhället. Termen fungerar som ett verktyg för ett vidgat synsätt och skapar förutsättningar för aktörsgemensam inriktning och samordning vid hantering av hot mot de värden som ska skyddas.

Vägledningen är också tänkt att fungera som ett konkret verktyg vid en situation när förfrågningar om mottagande och koordinering av internationellt stöd blir aktuellt. Den förutsätter att det internationella stöd som kan bli aktuellt att efterfråga och ta emot endast består av civila resurser. Denna vägledning är en första version och kommer att kompletteras efterhand som arbetet med värdlandsstödsfrågan utvecklas.

Målgrupp för vägledningen är främst länsstyrelserna, men bör också kunna vara ett stöd till övriga aktörer som kan komma att ansvara för eller beröras av hanteringen av en situation där internationella resurser tas emot.

1. Riktlinjerna, EU Host Nation Support Guidelines, finns på www.msb.se/varldlandsstod.

2. Termen samhällsstörning togs fram i det aktörsgemensamma arbetet i Projekt Ledning och samverkan 2012-2014, vilket syftade till att underlätta aktörsgemensam inriktning och samordning. Projektet resulterade i vägledningen Gemensamma grunder för samverkan och ledning vid samhällsstörningar.

Så här är vägledningen upplagd

Vägledningen inleds i kapitel två med en kort beskrivning av utgångspunkter för krishantering i Sverige.

Kapitel tre beskriver hur en händelsekedja skulle kunna se ut då resursbehovet i landet växer, fram till det att Sverige behöver efterfråga internationellt stöd.

I kapitel fyra beskrivs de viktigaste avtalen och samarbetena utifrån vilka Sverige kan efterfråga resurser från andra länder, främst inom räddningstjänstområdet. Ytterligare avtal och samarbeten inom särskilda myndighetsområden finns beskrivna i bilaga 1.

Kapitel fem redogör för vilka finansieringsprinciper som gäller när en aktör begär internationellt stöd.

I kapitel sex beskrivs det stöd som MSB kan erbjuda vid en händelse.

I kapitel sju beskrivs vad som kan behöva beaktas och ordnas vid mottagande av internationellt stöd, i de olika faserna av en händelse.

Innehållet från kapitel sju återfinns sedan även i kapitel åtta, omvandlat till checklistor för respektive fas av en händelse.

I bilaga 1 beskrivs avtal inom olika myndighetsområden som berör området att ta emot internationellt stöd.

I bilaga 2 beskrivs processen vid förfrågan om stöd via EU.

Bilaga 3 beskriver termer som används i internationella sammanhang då internationellt stöd lämnas.

På websidan www.msb.se/vardlandsstod har MSB samlat kontaktuppgifter och dokument som kan vara till hjälp vid mottagande av internationellt stöd.

Vägledningen och mer information om
värdlandsstöd finns på www.msb.se/vardlandsstod

Utgångspunkter för krishantering i Sverige

Utgångspunkter för krishantering i Sverige

Arbetet med att hantera samhällsstörningar bygger på samverkan och samordning mellan många aktörer med olika ansvar och befogenheter, roller och uppgifter. I en situation då internationellt stöd tas emot, blir sannolikt dessutom aktörer på olika samhällsnivåer inblandade. Vilken roll en viss aktör får vid ett mottagande av internationellt stöd kan bero på den specifika händelsen.

Principer för krishantering

Sveriges krisberedskap beskrivs ofta med användning av ett antal principer, vilka sammantagna innebär att tillvägagångssättet att hantera samhällsstörningar ska vara så likt hanteringen i vardagen som möjligt. Samma sak gäller också om Sverige skulle ta emot internationellt stöd.

Ansvarsprincipen innebär att den som har ansvar för en verksamhet i normala situationer också har motsvarande ansvar vid en störning i samhället. Regeringen har tydliggjort att ansvarsprincipen även innebär att alla aktörer som berörs av en störning, direkt eller indirekt, och som kan bidra till att hantera konsekvenserna har ett ansvar att agera även i osäkra lägen. Ansvarsprincipen innebär också att aktörerna ska stödja och samverka med varandra. Detta brukar kallas den utökade ansvarsprincipen.

Närhetsprincipen innebär att samhällsstörningar ska hanteras där de inträffar och av dem som är närmast berörda och ansvariga.

Likhetsprincipen innebär att aktörer inte ska göra större förändringar i organisationen än vad situationen kräver. Verksamheten under samhällsstörningar ska alltså fungera som vid normala förhållanden, så långt det är möjligt.

Geografiskt områdesansvar innebär att säkerställa att samordningen fungerar mellan aktörerna inom det egna geografiska området. Kommunen har detta områdesansvar på lokal nivå och länsstyrelsen på regional nivå. På central nivå är det ytterst regeringen som har det geografiska områdesansvaret och vissa myndigheter har ett särskilt ansvar vad gäller krisberedskap.³ Ett geografiskt områdesansvar innebär inte ett övertagande av en aktörs verksamhetsansvar. Regeringen har särskilt uppdragit åt MSB att stödja samordningen av berörda myndigheters åtgärder vid en kris.

3. I förordning (2006:942) om krisberedskap och höjd beredskap anges vilka myndigheter som har ett särskilt ansvar för krisberedskapen.

Sektorsansvar är det ansvar statliga myndigheter har för sina sakfrågor av nationell karaktär, oavsett frågornas geografiska anknytning. Ansvaret ser olika ut beroende på vilken sektor som avses. Vid en händelse innebär detta att i första hand lämna expert- och resurstöd till regionala och lokala aktörer. Om en händelse berör flera ansvarsområden, kan stödet behöva samordnas och stödet ske i samverkan med aktörerna och med gemensam inriktning och tydliga prioriteringar.

Ansvar och roller på olika nivåer

Kommunen

Kommunen har en central roll vid hanteringen av samhällsstörningar. Den är geografiskt områdesansvarig för den verksamhet som olika aktörer bedriver i kommunen och ska verka för att åstadkomma inriktning och samordning. Kommunen äger och bedriver också egen samhällsviktig verksamhet.

Kommunen ska analysera sina risker och planera för att effektivt kunna hantera dem vid en samhällsstörning. Målet är att den så långt det är möjligt, tillsammans med andra aktörer på den lokala nivån, ska klara att hantera sina risker och räddningsinsatser⁴, utan stöd från staten. Det innebär att kommunen behöver skaffa sig utrustning och kompetens för detta.

För stora, komplexa eller mycket sällan förekommande händelser, där kommuner inte rimligen kan hålla tillräcklig beredskap på egen hand, förväntas de samverka och utnyttja varandras resurser för räddningstjänst. Det är av stor vikt att samverkan sker redan när planering för insatser genomförs. Resurser kommunen inte själv har, behöver kartläggas och alternativ tillgång till sådana planeras, exempelvis genom samverkansavtal med andra kommuner eller privata aktörer och genom användning av frivilliga förstärkningsresurser och experter.

4. Med räddningstjänst avses enligt 1 kap 2 § lagen (2003:778) om skydd mot olyckor, de räddningsinsatser som staten eller kommunerna skall ansvara för vid olyckor och överhängande fara för olyckor för att hindra och begränsa skador på människor, egendom eller miljön.

Regionala aktörer

Länsstyrelsen

Länsstyrelsen är en statlig myndighet, dock regionalt verksam.

Genom det geografiska områdesansvaret har länsstyrelsen fått en särskild uppgift som går utöver de enskilda myndigheternas sektorsansvar. Länsstyrelsen ska verka för inriktning och samordning och vara en sammanhållande aktör i länet. Rollen är viktig både i ett förberedande skede och under händelser, exempelvis med att ta fram samlade lägesbilder samt inrikta och koordinera resurser inom länet. Länsstyrelsen är också i många fall en lämplig länk mellan den lokala och den nationella nivån när det gäller exempelvis förmedling av resursbehov. Länsstyrelsen saknar möjlighet att bestämma att andra aktörer ska agera på ett visst sätt, men uppdraget att verka för inriktning och samordning är centralt för krisberedskapen.

Länsstyrelsen kan också efter regeringsbeslut få i uppdrag att prioritera och inrikta statliga och internationella resurser.⁵ Ett exempel kan vara att stödja i prioriteringen av hur förstärkningsresurser ska fördelas i de fall flera kommuner efterfrågar dem samtidigt.

När det gäller kärntekniska olyckor och vid utsläpp av radioaktiva ämnen från en kärnteknisk anläggning i sådan omfattning att särskilda åtgärder krävs för att skydda allmänheten, eller då överhängande fara för ett sådant utsläpp föreligger, ansvarar Länsstyrelsen för statlig räddningstjänst och för sanering efter utsläpp.⁶

Länsstyrelsen kan då det fordras omfattande räddningsinsatser i kommunal räddningstjänst, ta över ansvaret för räddningstjänsten i de kommuner som berörs av insatserna.⁷

Landsting och regioner

Landstingen och regionerna ansvarar för bland annat den samhällsviktiga verksamheten hälso- och sjukvård samt smittskydd. Nio av landstingen har ett utökat ansvar för regional utveckling och därmed har rätt att kalla sig regioner, även om de formellt är landsting.⁸

Vid en extraordinär händelse ska landsting lämna lägesrapporter och information om händelseutvecklingen till Socialstyrelsen och länsstyrelsen.

5. 7 § förordningen (2006:942) om krisberedskap och höjd beredskap.

6. 4 kap 15 § förordning (2003:789) om skydd mot olyckor. För mer information se Nationell beredskapsplan för hanteringen av en kärnteknisk olycka på www.msb.se.

7. Övertagandet gäller enbart ansvaret för kommunal räddningstjänst och inte insatser som polisen, sjukvården, annan kommunal förvaltning etc. ansvarar för.

8. Gotland är kommun med landstingsuppgifter och regionalt utvecklingsansvar och har också rätt att kalla sig region.

Landstingen kan också bli aktuella som mottagare av internationellt stöd. Samtliga landsting och regioner ska ha en krishanteringsplan och upprätthålla en god katastrofmedicinsk beredskap. I beredskapen ingår en särskild sjukvårdsledning på regional nivå med uppgift att fördela landstingets eller regionens samtliga resurser samt att samverka med andra aktörer på lokal, regional och nationell nivå.

Statliga myndigheter

Myndigheter med ansvar för räddningstjänst

För områdena efterforskning av fjällräddning, flygräddning, sjöräddning, efterforskning av försvunna personer samt miljöräddningstjänst till sjöss, finns statliga myndigheter med ett utpekat ansvar för räddningstjänst.⁹ Dessa kan därmed också bli aktuella som mottagare av internationellt stöd.

Skyldighet att bistå med resurser

Alla statliga myndigheter är vid räddningsinsats skyldiga att delta med personal och materiel på begäran¹⁰ av räddningsledaren samt vid sanering efter utsläpp av radioaktiva ämnen på begäran av den myndighet som ansvarar för saneringen. Skyldigheten gäller förutsatt att myndigheten har lämpliga resurser och att ett deltagande inte allvarligt hindrar dess vanliga verksamhet.

I samband med allvarliga olyckor och kriser ska bland annat MSB, enligt sin instruktion, kunna bistå med stödresurser. Det kan exempelvis vara vid sällsynta och komplexa händelser eller då flera utdragna händelser pågår samtidigt och regionens resurser inte räcker till. MSB ska stödja samordningen av berörda aktörers åtgärder och har även uppgiften att skapa förutsättningar för att samhällets samlade resurser används effektivt. En väl genomförd nationell resursinventering är en förutsättning för att kunna gå vidare och be om resurser och stöd via internationella kanaler.

9. Fjällräddningstjänst - Polisen. Flygräddningstjänst och Sjöräddningstjänst – Sjöfartsverket.
Efterforskning av personer i annat fall – Polisen. Miljöräddningstjänst till sjöss – Kustbevakningen.

10. 6 kap 7 § lagen (2003:778) om skydd mot olyckor.

**När resurserna
inte räcker
– ett exempel
på händelsekedja**

När resurserna inte räcker – ett exempel på händelsekedja

EN HÄNDELSEKEDJA DÅ RESURSBEHOVET I LANDET VÄXER, TILLS DET ATT SVERIGE BEHÖVER EFTERFRÅGA INTERNATIONELLT STÖD, SKULLE KUNNA SE UT SOM FÖLJER.

Efter ett omfattande regnoväder drabbas flera kommuner i samma län av stora översvämningar. Initialt hanteras händelsen enbart av lokala aktörer, exempelvis genom insatser från räddningstjänsterna. Kommunerna har tidigare drabbats av översvämningar och har därför gått samman och köpt översvänningsbarriärer. De har också avtal med en privat pumpleverantör. Snart blir det tydligt att resurserna ändå inte räcker till och angränsande kommuner kontaktas för att efterfråga stöd från dem.

Trots förberedelser och förstärkning från olika håll, kvarstår särskilt i en av kommunerna ytterligare resursbehov i form av pumpar, barriärer och sandsäckar. Räddningsledaren vill då göra en begäran om sådana förstärkningsresurser hos MSB. Eftersom behov av resurser kan finnas i fler kommuner, samordnar länsstyrelsen behoven i de olika kommunerna och gör därefter en sammanhållen begäran hos MSB.

Parallellt fortsätter länsstyrelsen att stödja kommunerna med inventering av tillgängliga regionala resurser. Då det visar sig att det finns fortsatta resursbehov påbörjar även MSB en resursinventering på nationell nivå. Bland annat genomför MSB en nationell samverkanskonferens där länsstyrelser, centrala myndigheter och vissa andra utvalda aktörer, såsom Försvarsmakten, SMHI och Trafikverket deltar.

Nu pågår en mängd parallella åtgärder på olika nivåer i samhället, alltifrån den lokala hanteringen av översvämningen till lägesbildsarbete, stöd till inriktning och samordning av åtgärder samt kommunikation till allmänhet och media på regional nivå, men även nationell nivå.

Den blöta sommaren har gjort att översvänningsresurser runt om i landet redan är tagna i bruk. Efter genomförd resurskartläggning är det tydligt att de nationella resurserna är uttömda. SMHI:s prognoser visar samtidigt på fortsatt kraftig nederbörd i redan drabbade områden.

I samverkan mellan länsstyrelsen, de berörda räddningstjänsterna och MSB, beslutas att högkapacitetspumpar ska efterfrågas internationellt. Då sådana finns att tillgå via EU:s civilskyddssamarbete, gör MSB som nationell kontaktpunkt en förfrågan om pumpar till EU.

Avtal och samarbeten kring internationellt stöd

Avtal och samarbeten kring internationellt stöd

Om Sveriges egna resurser inte räcker till, finns det olika typer av avtal och samarbeten med andra länder för att underlätta en förfrågan om internationellt stöd. Vem som fattar beslutet om att en förfrågan ska göras respektive genomför förfrågan, beror på vilket avtal som ska användas.

Avseende räddningstjänstresurser kommer stöd sannolikt i första hand att efterfrågas från våra grannländer och i andra hand från EU. Nedan beskrivs de avtal och samarbeten som är mest troliga att användas när Sverige behöver efterfråga sådant internationellt stöd.

Avtal med våra grannländer

Sverige har ingått flera avtal om samarbete och stöd med de nordiska länderna. Sverige, Norge, Danmark, Finland och Island antog 2011 en nordisk solidaritetsförklaring. Förklaringen slår fast att det är naturligt för de nordiska länderna att samarbeta i en solidarisk anda för att möta utrikes- och säkerhetspolitiska utmaningar och i samband med potentiella risker som katastrofer, IT- och terrorangrepp. Det är därmed naturligt att Sverige främst kommer att be om stöd från sina nordiska grannar vid en samhällsstörning.

Nordred

Det finns sedan lång tid tillbaka ett operativt nordiskt samarbete inom räddningstjänstområdet. Samarbetet sker bland annat med stöd av Nordredavtalet, ett ramavtal om samarbete över landsgränserna mellan Danmark, Finland, Norge, Island och Sverige. Avtalet innebär att en räddningsledare vid räddningsinsats kan begära stöd direkt från en aktör i ett annat nordiskt land, utan att centrala myndigheter eller regeringar är inblandade.

Flera kommuner och länsstyrelser som ligger vid gränstrakterna har egna underavtal till Nordred och samarbeten där hjälpinsatser över gränserna sker kontinuerligt, utan att nationell myndighetsnivå är inblandad. Det finns även tre gränsräddningsråd med svenska och norska aktörer. Gränsräddningsråden syftar till att skapa goda förutsättningar för ett effektivt gemensamt nyttjande av resurser, materiel och personal över gränserna.

Avtalet innehåller bestämmelser som reglerar en rad förhållanden i samband med bistånd över landsgränserna, t.ex. ledningsansvar, eliminering av import- och exporthinder och tillåtelse att använda räddningsmateriel.

Operativa rutiner vid begäran om stöd inom ramen för Nordredavtalet reglerar de åtgärder som behöver vidtas av landet som begär stöd och av landet som erbjuder stöd. Rutinerna redogör vidare för vad som gäller kring ledning, samarbete, kost och logi, transport och ekonomi. För att underlätta rekvisition finns checklistor både för landet som begär stöd samt för det som erbjuder stöd.¹¹

Barentsavtalet

Barentsavtalet är ett avtal om gränsöverskridande samarbete i Barentsregionen¹² för förebyggande av, beredskap för och insatser vid nödsituationer mellan Finland, Norge, Ryssland och Sverige. Barentsavtalet omfattar fler verksamheter än räddningstjänst. För just räddningstjänst täcks dock samarbetet med Finland och Norge in av Nordredavtalet och därmed blir Barentsavtalet endast relevant om räddningstjänststöd till eller från Ryssland efterfrågas. Avtalet beskrivs i bilaga 1.

EU:s civilskyddsmekanism

Inom EU finns ett civilskyddssamarbete där alla medlemsstater samt Norge, Island, Makedonien, Montenegro och Serbien deltar. Syftet med samarbetet är att underlätta för deltagande stater att snabbt och effektivt kunna hjälpa varandra vid stora olyckor och kriser inom EU samt att kunna genomföra gemensamma och samordnade insatser utanför EU. Systemet kallas övergripande för civilskyddsmekanismen.

Begäran om hjälp via civilskyddsmekanismen kan enbart ske genom Sveriges nationella kontaktpunkter, det vill säga MSB och Kustbevakningen.

ERCC – EU:s motsvarande TiB-funktion

I Bryssel finns Emergency Response Coordination Centre, ERCC. ERCC är civilskyddsmekanismens centrala kontaktpunkt dygnet runt. Det är genom ERCC som förfrågningar och erbjudanden om stöd mellan länderna koordineras.

11. Operativa rutiner och checklistor finns på www.nordred.org.

12. Barentsregionen i Sverige avser Norrbottens län och Västerbottens län.

Resurser att tillgå via EU

EU har ett register med resurser som deltagande stater kan bistå varandra med vid en händelse. Registret kallas frivilligpoolen.

I frivilligpoolen finns bland annat så kallade civilskyddsmoduler. Modulerna består av förbestämda paket av resurser, sammansatta av utrustning och personal. Det finns exempelvis moduler för sök- och räddning, skogsbrandsbekämpning, tältboenden och medicinsk vård.

Sverige har bland annat moduler för översvämningsbarriärer och högkapacitetspumpar registrerade hos ERCC. Utöver civilskyddsmodulerna finns också vissa andra resurser registrerade hos ERCC, till exempel för CBRN-händelser.

Hur lång tid det tar innan en resurs kan vara på plats beror på situationen. Tid för beslut, avstånd, transporttider, med mera spelar in. Anspännings-tiden för de flesta civilskyddsmodulerna är 12 timmar efter att beslut tagits om att de ska sändas iväg, men kan vara både kortare och längre.

ERCC kan också skicka team med experter som kan analysera behoven på plats vid en händelse, något som främst används utanför Europa. Om det vid en insats är mycket resurser som skickats via EU, kan ERCC också skicka stöd till koordineringen av resurserna på plats. Vid mindre händelser sker detta genom enstaka samverkanspersoner från ERCC, vid mer omfattande händelser i form av expertteam.

Internationella termer

Det finns vissa vedertagna termer och begrepp som används i internationella hjälpsammanhang, både inom EU, FN och av andra hjälporganisationer. Eftersom det är termer som hjälparbetare från andra länder kan förväntas använda och fråga efter i en situation då Sverige tar emot internationellt stöd, är det bra att känna till betydelsen av dem. Dessa beskrivs i bilaga 3.

MSB och Kustbevakningen är Sveriges kontaktpunkter

Varje land har en utsedd kontaktpunkt gentemot ERCC. I Sverige är MSB nationell kontaktpunkt med undantag för miljöräddningstjänst till sjöss. Då är det istället Kustbevakningen som är kontaktpunkt.

När stöd via EU:s civilskyddsmekanism efterfrågas ska MSB och KBV informera Regeringskansliet om detta.

Vid en förfrågan om hjälp via EU

Då beslut fattats att Sverige ska efterfråga internationellt stöd via EU¹³, skickar MSB eller Kustbevakningen en förfrågan¹⁴ om hjälp till ERCC. ERCC skickar i sin tur förfrågan vidare till övriga länders kontaktpunkter, vilka sedan svarar ERCC vilken hjälp de kan erbjuda.

En sammanställning av det erbjudna stödet skickas tillbaka till MSB, alternativt KBV, som i samverkan med de för händelsen ansvariga aktörerna beslutar vilken hjälp Sverige önskar ta emot. Beslutet meddelas de andra länderna via ERCC. Härefter sker kontakterna direkt mellan Sverige och landet som erbjuder stöd.

Det land som begär stöd genom ERCC ska stå för kostnaderna för hjälpen.

Mekanismer inom Nato- och FN-systemen samt avtal inom särskilda myndighetsområden

Det finns också möjligheter att efterfråga internationellt stöd från länder som är medlemmar i eller har partnerskapsavtal med Nato. För detta finns en koordineringsmekanism vid Nato-högkvarteret, Euro-Atlantic Disaster Response Coordination Centre, EADRCC. Även FN-systemet erbjuder sådana möjligheter via Office for the Coordination of Humanitarian Affairs, OCHA. Natos och FN:s mekanismer för internationellt stöd torde dock mera sällan bli aktuella att använda för svensk del. De beskrivs dock ytterligare i bilaga 1.

Det finns också en mängd andra samarbeten och avtal rörande internationellt stöd inom flera områden, vilka olika myndigheter och aktörer är kontaktpunkt för. I bilaga 1 presenteras viktiga avtal inom: det maritima området, elberedskap, hälsoberedskap, smittskydd, radiologiska olyckor, flygräddning, sjöräddning och jordbruksområdet.

13. Processen för förfrågan om resurser via EU beskrivs också i bilaga 2.

14. Mallar för förfrågan om stöd mm finns samlade på www.msb.se/vardlandsstod.

Finansiering

Finansiering

Det land som begär stöd från ett annat land ska i regel stå för kostnaderna för detta.

I Sverige är grundregeln att den aktör som efterfrågar stödet ska stå för de kostnader som uppstår i samband med insatsen.

Då en kommun genomfört en räddningsinsats vilken medfört betydande kostnader, kan dessa återsökas från staten via MSB. Återbetalning sker för kostnader som överstiger aktuell självrisk och som är direkt hänförliga till räddningsinsatsen. Samma princip gäller för saneringsinsatser efter oljepåslag på statligt vatten.

Vid mottagande av internationellt stöd via civilskyddsmekanismen, finns i vissa fall möjlighet för MSB att inledningsvis och tillfälligt täcka kostnader som uppstår. I sådana fall krävs i regel beslut av regeringskansliet. Syftet är att möjliggöra att vi snabbt ska kunna ta emot stöd vid en händelse och att det stödjande landet inte ska belastas av kostnader för detta.

MSB:s stöd vid händelser

MSB:s stöd vid händelser

Vid en händelse kan MSB stödja berörda aktörer på olika sätt.

MSB kan stödja med att skapa förutsättningar för samordning inom olika områden. Myndigheten tar inte över ansvaret från ansvarig aktör, men kan genom stödet stärka aktörernas förmåga till en effektiv insats. Samordningsstöd lämnas exempelvis i inventering och koordinering av resurser, kommunikation till allmänheten och media, lägesbilder och analyser.

Vidare har MSB förstärkningsresurser inom olika områden i form av materiel och personal. Myndigheten har också möjlighet bistå med expertis inom ett flertal sakområden.

MSB har också en särskild förstärkningsresurs Världsstöd, som kan bistå vid mottagande av internationellt stöd.

TiB – kontakten in till MSB 24/7

Tjänsteman i beredskap, TiB, är MSB:s kontaktpunkt dygnet runt. För att kunna upptäcka händelser i ett tidigt skede och minska tiden mellan upptäckt och åtgärd, bedriver MSB genom TiB-funktionen omvärldsbevakning både nationellt och internationellt samt upprätthåller en samlad lägesbild utifrån myndighetens roll och uppdrag. MSB får också information om händelser via ansvariga myndigheter och via SOS Alarm.

TiB tar emot och förmedlar förfrågningar om resurs- och/eller expertstöd från nationella och internationella aktörer. MSB:s TiB är också nationell kontaktpunkt för EU:s ERCC och Nato:s motsvarande EADRCC.

Lägesbilder och analyser

MSB har i uppgift att upprätta samlade lägesbilder och rapportera dessa till Regeringskansliet. Oftast delas också lägesbilderna med centrala myndigheter, länsstyrelser och andra aktörer. De förmedlas då genom att läggas ut i det nationella webbaserade informationssystemet WIS samt vid samverkanskonferenser som MSB deltar i. Lägesbilderna ger en tvärspektoriell bild av händelsen och en bedömning av vilka delar av händelsen som är viktigast för det fortsatta hanterandet. Syftet är att ge en helhetsbild så att berörda aktörer får förutsättningar att samordna sitt agerande.

Till stöd för de bedömningar som görs i lägesbilden genomför MSB analyser. Analyserna beskriver vilka konsekvenser en händelse ger för samhället och vilka krav det ställer på den gemensamma hanteringen av händelsen. Detta kan bl.a. innefatta hur samhällsviktiga funktioner

drabbas, hur mediabilden ser ut, vilka utmaningar som finns och vilka alternativa händelseutvecklingar som är möjliga.

Eftersom lägesbilderna och analyserna är tvärssektoriella har MSB behov av information från berörda aktörer. Det är viktigt att aktörerna rapporterar sina respektive lägesbilder, bedömningar och behov av stöd till MSB.

Vid en händelse kan aktörerna inom krisberedskapssektorn aktivera satellitdatatjänsten Copernicus EMS. Aktivering sker via MSB som är utsedd kontaktpunkt för Sverige. Copernicus EMS kan ge kompletterande underlag till händelsens lägesbild i form av satellitdata.

Inventering och mäklning av resurser

MSB ska skapa förutsättningar för en effektiv användning av samhällets samlade resurser vid nationella händelser. Det sker dels genom att skapa och upprätthålla nätverk mellan aktörer, samt att i förväg inventera tillgängliga resurser.

Vid en händelse ska MSB kunna stödja ansvariga aktörer med att skapa överblick över vilka resurser som finns att tillgå samt att mäkla kontakter mellan aktörer vid behov av resurser och expertis.

Skulle händelsen kräva ytterligare resurser och som inte finns att tillgå nationellt, kan internationella resurser behöva efterfrågas. För de områden MSB är kontaktpunkt kan MSB då göra en formell begäran om resurser, exempelvis via EU.

Samverkanskonferenser

På initiativ av MSB eller någon annan aktör kan MSB arrangera nationella samverkanskonferenser med aktörer som är berörda vid en händelse, främst centrala myndigheter. Konferenserna sker via telefon eller Rakel. De leds av MSB och kan ha olika teman och syften. Det kan handla om att skapa och sprida en samlad lägesbild, underlätta informations- och resurssamordning, skapa underlag för inriktning och samordning eller genomförande av konsekvensbedömningar.

Förstärkningsresurser och expertstöd

MSB har förstärkningsresurser inom ett antal områden som kan begäras av en räddningsledare eller länsstyrelse om de lokala och regionala resurserna inte räcker till. Det finns resurser inom oljeskydd, skogsbrand,

översvämning, hantering av kemikalieolyckor, ambulansflyg och sök- och räddning. MSB har också nyligen skapat förstärkningsresursen Vårdlandsstöd som kan bistå vid mottagande av internationellt stöd. Den beskrivs i nästa avsnitt.

MSB kan även ge expertstöd inom myndighetens ansvarsområden. Detta stöd kan användas vid större och komplexa räddningsinsatser och utgörs av rådgivning till räddningsledare som ska inrikta och fatta beslut i insatshanteringen. Stödet kan ges på distans och direkt på platsen för händelsen i form av direkt stöd till ledningen av räddningstjänst. Expertis finns t.ex. inom farliga ämnen, räddningstjänst, metodik för ledning och samordning, kriskommunikation samt juridisk expertis exempelvis vid mottagande av internationellt stöd.

Förstärkningsresurs Vårdlandsstöd – kan bistå vid mottagande av internationellt stöd

Vid förfrågan om internationellt stöd är det den aktör som begärt hjälpen som också ansvarar för att hantera den. Då dylika händelser är sällan förekommande kan enskilda kommuner och länsstyrelser behöva hjälp med kunskap och resurser för att ta emot stödet. I sådana situationer kan MSB bistå aktörerna med hjälp av förstärkningsresursen Vårdlandsstöd. Den har till uppgift att bistå aktören som begärt stödet med mottagande och koordinering av de inkommande resurserna. Stödresursen kan också stötta i kommunikationen mellan inkommande team och deras svenska kontakter.

Förstärkningsresursen Vårdlandsstöd består av samverkanspersoner samt personal som exempelvis kan bemanna mottagningsplats och koordineringsfunktion. Stödresursen utformas avseende personal och utrustning efter behov i den aktuella situationen. Den är självförsörjande och medför viss materiel för att bemanna mottagningsplats och koordineringsfunktion.

Mottagningsplats

Mottagningsplats upprättas vid den eller de ställen där den internationella hjälpen anländer till Sverige, exempelvis en flygplats. För den inkommande stödpersonalen är denna funktion känd som "Reception and Departure Center", RDC. På mottagningsplatsen registreras den inkommande hjälpen. Där får de vidare information om läget i stort, sitt uppdrag, kommunikationsmedel, färdväg till förlägningsplats etc.

Koordineringsfunktion

I nära anslutning till den aktör som leder hanteringen av händelsen upprättas en koordineringsfunktion. Beroende på omfattningen av den inkommande hjälpen kan funktionen antingen integreras i krisledningen eller upprättas i form av en separat koordineringscentral. För den inkommande stödpersonalen är en sådan funktion känd som "On-Site Operations and Coordination Center", OSOCC. Där hanteras koordineringen av de internationella resurserna, där får de sina uppdrag och dit lämnar de lägesrapporter och egna logistikförfrågningar.

Samverkanspersoner

Samverkanspersoner utgör en sammanhållande länk mellan den internationella hjälpen och koordineringsfunktionen. Samverkanspersoner möter upp den internationella hjälpen vid mottagningsplats och följer sedan varje internationellt team under hela insatsen. För den inkommande stödpersonalen är denna funktion känd som "Liaison Officer".

Stöd till samordnad kommunikation

Vid händelser kan MSB stödja bland annat länsstyrelser och andra myndigheter med att samordna kommunikationen till media och allmänhet, i syfte att ge ett korrekt och enat budskap.

MSB kan bland annat genomföra specifika samverkanskonferenser, så som beskrivs på sidan 38, gällande samordnade budskap eller behov av stöd för informationsinsatser hos berörda aktörer.

Myndighetsgemensam krisinformation till allmänheten publiceras via olika kanaler, till exempel via krisinformation.se. Det är en myndighetsgemensam hemsida där samordnad information från berörda myndigheter läggs ut, exempelvis med frågor och svar.

Inriktning och samordning

Förutom att på olika sätt stödja aktörer vid en händelse, har MSB också rollen att vid behov samordna aktörernas åtgärder så att samhällets samlade insatser blir så effektiva som möjligt.

Beroende på hur omfattande och komplex en händelse är kan MSB, utifrån konsekvensanalyser och identifierade sektorsövergripande behov, också föreslå sektorsövergripande inriktningar för den samlade hanteringen.

Mottagande av internationellt stöd

Mottagande av internationellt stöd

Internationellt stöd kan utgöras av alltifrån enstaka experter till flera stora team med mycket personal och utrustning. Hur pass omfattande olika delar i ett världlandsstöd behöver bli, beror därför på vilken typ av hjälp vi tar emot.

I det här kapitlet ges en övergripande bild över vilka åtgärder som kan behöva vidtas vid mottagande av internationellt stöd. Åtgärderna redovisas per fas i vilka en händelse grovt kan delas upp: förberedelse, förfrågan, mottagande, stöd under insats samt avslut.

Det är i denna vägledning inte möjligt att ange vilken aktör som ansvarar för respektive åtgärd eftersom det beror på den specifika situationen, berörda aktörers förmåga att hantera den samt vilket avtal som åberopas då stödet efterfrågas. Det är viktigt att berörda aktörer tidigt i en händelse tillsammans klarlägger vem som ansvarar för vad.

Förberedelse

Ansvariga aktörer ska förbereda sig så att de kan hantera händelser som de identifierat i sina risk- och sårbarhetsanalyser. Resurstyper som kan komma att bli otillräckliga behöver kartläggas och alternativ tillgång till sådana planeras. En sådan kartläggning kan också indikera eventuella situationer där inte heller de nationella resurserna kommer att räcka till och internationellt stöd kan behöva efterfrågas.

Även om en sådan situation inte är så sannolik, är den heller inte osannolik. För vissa typer av internationellt stöd kan det därför också vara lämpligt att identifiera lämpliga inresepunkter. För den inkommande hjälpen kallas detta ”Point of Entry”.

Det är också värdefullt att aktörer planerar för vilka roller och funktioner som kan behöva aktiveras vid en händelse som innefattar internationellt stöd. Detta gäller främst regional och nationell nivå. En aspekt av omfattande händelser, oavsett om de kräver internationellt stöd eller inte, är att de sannolikt är långdragna över tid och organisationens uthållighet är därför en viktig faktor i planeringen.

Förfrågan

Då internationellt stöd ska efterfrågas kan det gå till på olika sätt. Vilken instans som fattar beslut om att göra det samt hur det går till, beror på genom vilka avtal stödet efterfrågas.

Då Nordredavtalet nyttjas, är det som nämnts räddningsledaren själv som gör bedömningen och tar beslutet att begära resurser från aktörer i våra nordiska grannländer. Varken den regionala eller centrala nivån behöver då involveras.

Flera nationella myndigheter har också egna avtal inom vissa områden och förfrågan om stöd görs då av myndigheterna själva.

Är det stöd via EU:s civilskyddsmekanism som efterfrågas är det MSB eller Kustbevakningen som gör förfrågan. Inför en sådan förfrågan behöver myndigheterna få underlag i form av en lägesbild som kort beskriver händelsen samt resursbehov.

Vid behov av stöd från MSB:s förstärkningsresurs Vårdlandsstöd, skickas en förfrågan till MSB:s TiB. Den ska innehålla en bedömning av hur resursen ska användas.

Mottagande

Innan avresa från det stödjande landet

Det är viktigt att tidigt föra en dialog med inkommande hjälp kring vilket vårdlandsstöd som behövs på plats. Detta stöd behöver sedan planeras och det behöver klargöras vilken aktör som ska ansvara för vilken del av stödet.

Vårdlandet ska förse det stödjande landet med uppgifter om destination, mottagningsplats, logistikhjälp samt landsinformation¹⁵ i förväg. Detta för att det stödjande landet ska ha möjlighet att planera sin insats och avresa så effektivt som möjligt.

Landet som erbjuder stöd ansvarar för att detta är av tillräcklig kvalitet, exempelvis att deras personal är rätt rustad för att resa och att genomföra insats. Det kan innebära att de ska vara rätt vaccinerade, inneha pass etc. De ska också se till att personal och utrustning är försäkrade. All nödvändig information om personal och utrustning ska ha meddelats vårdlandet innan gränspassage så att vårdlandet kan planera för och undanröja svårigheter innan ankomst, detta för att undvika fördröjningar.

15. Mall för landsinformation s sk "Country briefing" finns på www.msb.se/vardlandsstod.

Inresa för hjälppersonal

Internationellt stöd kan i många fall antas komma från ett annat nordiskt land eller land som är med i Schengensamarbetet, vilket medför att personerna inte behöver pass eller visering vid inresa eller för att få vistas i Sverige.

För att Sverige snabbt ska kunna ta emot hjälppersonal som inte är EU/EES-medborgare, har ändringar i Utlänningsförordningen (2006:97) införts, vilka innebär undantag från kravet på visering och arbetstillstånd för hjälppersonal vid katastrofer och olyckor. För att gränskontrollmyndigheter ska kunna bedöma vilka personer som utgör hjälppersonal har Polisen i samarbete med MSB, Migrationsverket, Kustbevakningen och Tullverket tagit fram en rutin som säkerställer att nödvändig informationsöverföring sker till den gränskontrollerande myndigheten för hjälppersonens inresa i Sverige. Förslaget till rutin har inrapporterats till Justitiedepartementet och kommer att integreras i denna vägledning när den blivit beslutad.

Införsel av varor

Det är viktigt att den materiel som Sverige begärt kan komma fram till insatsplatsen i tid utan att bli stoppade vid gränsen för tidskrävande förtullning eller till följd av införselrestriktioner.

Införsel från EU

Huvudregeln är fri rörlighet för varor inom EU. I normalfallet finns inga gränskontroller mellan medlemsstaterna eller tullavgifter för gemenskapsvaror på den gemensamma marknaden. Det finns dock införselrestriktioner för en del varugrupper vilket innebär att det är förbjudet, behövs tillstånd eller licens från en ansvarig myndighet för att få föra in varan till Sverige. Exempel på denna typ av varor är läkemedel, tjänstehundar, injektionssprutor och kanyler, brandfarliga och explosiva varor samt vapen och vissa andra farliga föremål. Dessa varor ska därför anmälas till Tullverket vid gränsen. Om restriktionsvaror behöver komma in i landet snabbt vid en stödsinsats är det av stor vikt att aktören som efterfrågat stödet så tidigt som möjligt informerar Tullverket och den myndighet som ansvarar för den specifika varan (t.ex. Läkemedelsverket vid införsel av läkemedel) för att skapa förutsättningar för en snabbare hantering.

Införsel från tredje land

När det gäller icke-gemenskapsvaror från tredje land ska dessa tullklareras vid gränsen, vilket kan fördröja införseln. Tullklareringsförfarandet vid införsel av varor från tredje land vid en kris eller allvarlig

händelse kommer sannolikt bli föremål för en särskild utredning ledd av Tullverket. En sådan utredning leder förhoppningsvis till att kraven på dokumentation och kontroller förenklas och minimeras. Det finns dock redan idag möjligheter att möjliggöra tull- och skattefri införsel av utrustning från tredje land till hjälpinsatser, om den kan återföras i befintligt skick. Det finns även rättsliga möjligheter att tullfritt från tredje land föra in basförnödenheter och varor till katastrofoffer.

Tillstånd för utländska statsfartyg, statsluftfartyg, militära fordon samt kommersiellt flyg

I de allra flesta fall krävs tillstånd för tillträde till svenskt luftrum för statsfartyg, statsluftfartyg, militära fordon samt kommersiellt flyg. Helikoptrar omfattas i dessa fall av samma bestämmelser som flygplan och ska hanteras på samma sätt.

Information behöver inhämtas om typ av flygplan eller fartyg. Det är viktigt att klarlägga särskilda behov såsom exempelvis elförsörjning- och elanslutningar, startaggregat med angiven strömstyrka och ström- slag eller lastnings- och lossningsutrustning.

Vad gäller flygplan kan hjälpen komma med både vanliga kommersiella flygplan och med statsluftfartyg. Tillstånd att flyga till Sverige söks då på olika sätt.

Tillträdesförordningen (1992:118) reglerar förutsättningarna för utländska statsfartygs, statsluftsfartygs och militära fordons tillträde till svenskt territorium. Statsfartyg och statsluftfartyg är fartyg som ägs eller utnyttjas av en stat för syften som inte är kommersiella. Tillståndsgivningen enligt förordningen kan vara komplex och inbegripa många aktörer, vilket innebär att handläggningen kan ta viss tid. Samtidigt finns det möjligheter att fatta skyndsamma beslut i en krissituation och det är därmed av vikt att den som begär hjälpen i ett tidigt skede tar nödvändiga kontakter med tillståndsgivarna.

Mallar för tillstånd och tillträde

Samtliga mallar för ansökningar, tillstånd och tillträde samt ytterligare instruktioner om var de ska skickas finns på www.msb.se/vardlandsstod.

Statsfartyg

För utländskt statsfartyg på svenskt sjöterritorium krävs särskilt tillstånd till tillträde. Ansökan sker med särskild blankett som lämnas till Kustbevakningen.¹⁶ Beslut fattas sedan av Försvarsmakten. Ansökan ska egentligen komma in till Kustbevakningen senast sex veckor räknat från det planerade tillträdet.

16. A2 Application for diplomatic clearance.

Statsluftfartyg

Tillträde till svenskt territorium för utländska statsluftfartyg administreras av sjö- och flygräddningscentralen JRCC vid Sjöfartsverket.

Den sökande vänder sig genom sin beskickning till Sjöfartsverket/JRCC. Begäran ska vara JRCC tillhanda senast 48 timmar innan beräknat inträde till, alternativt utträde från, svenskt territorium.¹⁷

Om det gäller militära stridsflygplan ska ansökan insändas till Försvarsdepartementet genom särskild blankett.¹⁸

Kommersiellt flyg

Då stödjande land använder ett kommersiellt flygplan ska flygoperatören själv ansöka om tillstånd från Transportstyrelsen. Tillståndet täcker då både inresa till Sverige samt att operatören får flyga och arbeta i Sverige, exempelvis för släckningsarbete vid en skogsbrand. Ansökan sker genom särskild blankett.¹⁹ I vissa fall kan kommersiella flygplan betraktas som statsluftfartyg, se även Tillträdesförordningen (1992:118).

Skadeståndsansvar och liknande

Lagen (2003:778) om skydd mot olyckor ger staten ett ersättningsansvar vad gäller skador på utländsk insatspersonal och deras egendom i samband med räddningsinsatser. Staten ska på samma sätt ersätta tredje man vid skada som uppkommit i samband med den utländska insatspersonalens tjänsteutövning.

Lagen (2004: 1006) om skadeståndsansvar vid internationellt militärt samarbete och internationell krishantering, reglerar också ersättningskydd för tredje man vid skada som uppkommit i samband med den utländska insatspersonalens tjänsteutövning. Detta kräver dock att skadeståndsfrågorna reglerats särskilt i internationella avtal som omfattar insatsen.

Patientskadelagen (1996:799) och Patientsäkerhetslagen (2010:659) reglerar att patienter som vårdas av utländsk hälso- och sjukvårdspersonal under ledning av svensk vårdgivare omfattas av patientförsäkring.

Trafikförsäkringsförordningen (1976:359) anger att motordrivna fordon som tillhör en främmande stat och som inte är registrerade i Sverige, får föras in och brukas i trafik i landet utan svensk trafikförsäkring inom ramen för internationell krishantering. Staten ansvarar för den trafikskadeersättning som skulle ha utgått om försäkring hade funnits.

17. Handbok IKFN 2014, Bilaga 2.3.1, Ansökan om tillstånd "Flight Permission/State Aircraft.

18. Diplomatic Clearance.

19. Application to perform aerial work in Sweden.

I vissa delar är dock rättsläget oklart, alternativt att befintlig reglering ger enskilda ett sämre skydd än normalt. Det är därför viktigt att ansvarsfrågor hanteras löpande och att uppkomna situationer bedöms från fall till fall.

Stöd under insats

Det är viktigt att den inkommande hjälpens behov av värdlandsstöd på plats blir ordentligt klarlagt innan avresa. Utöver att överenskommet värdlandsstöd lämnas, är det viktigt att en fortsatt dialog om stödbehov sker under hela insatsen. Stödet kan innebära allt från lägesbilder, logistik, materiel, koordineringsstöd etc.

Den aktör som begärt stödet är också ansvarig för mottagandet. Här kan dock MSB:s förstärkningsresurs Värdlandsstöd bistå aktören, exempelvis med mottagande och vidare hantering av den inkomna hjälpen.

Mottagningsplats

Då internationellt stöd anländer till Sverige ska det tas emot vid en mottagningsplats. För den inkommande stödpersonalen är denna funktion känd som "Reception and Departure Center", RDC. Här registreras inkommande personal och utrustning. De får också hjälp med kontaktuppgifter, information om händelsen, vart de ska ta vägen, boende samt andra logistiska arrangemang. Beroende på situation kan också information behövas om medicinskt stöd som finns till förfogande eller eventuella särskilda säkerhetsåtgärder som bör vidtas.

Var och på vilket sätt en mottagningsplats upprättas beror på typ och omfattning av den internationella hjälp som kommer. Beroende på hur hjälpen kommer till landet kan mottagningsplatser upprättas exempelvis vid flygplatser, hamnar eller gränspassager. Är det omfattande materielleveranser eller flera team som kommer, ställs högre krav på en organiserad mottagningsplats och med större lagringsutrymmen än om det är enstaka experter eller mindre team som anländer.

Koordineringsfunktion

I nära anslutning till den aktör som leder hanteringen av händelsen upprättas en koordineringsfunktion. Beroende på omfattningen av den inkommande hjälpen kan funktionen antingen integreras i krisledningen eller upprättas i form av en separat koordineringscentral. För den inkommande stödpersonalen är en sådan funktion känd som "On-Site Operations and Coordination Center", OSOCC. Där hanteras

koordineringen av de internationella resurserna, där får de sina uppdrag och dit lämnar de lägesrapporter och egna logistikförfrågningar. Koordineringscentralen avlastar på så vis krisledningen som kan fokusera på att leda insatsen i stort och inte behöver fastna i detaljer för koordinering av den internationella hjälpen.

Samverkansperson

Varje inkommande team bör tilldelas en samverkansperson vid mottagningsplatsen. Samverkanspersonen följer sedan teamet under vistelsen i Sverige. Denne ska underlätta kontakten med den operativa ledningen och andra relevanta aktörer. För den inkommande stödpersonalen är denna funktion känd som "Liaison Officer".

Logistik

Värdlandet är ansvarigt för att planera resvägar inom landet och tillhandahålla nödvändiga transportlösningar. I vissa fall har den inkommande hjälpen egna fordon, annars ska alternativa transportmedel tillhandahållas. Andra logistiska behov kan exempelvis vara eskort, kartor, bränsle, boende och måltider från ankomst och framåt under hela vistelsen i Sverige.

Det stödjande landet är själv ansvarigt för specialistunderhåll av sin utrustning, inklusive att medföra specifika reservdelar. Värdlandet ansvarar dock för att tillhandahålla allmän service och underhåll av utrustning och fordon.

Kommunikation

Vid många händelser kan mobilnätet fungera som kommunikationsväg. I praktiken kommer därmed en stor del av kommunikationen mellan det internationella stödet och dess svenska kontaktpunkter ske via mobiltelefon. Detta är dock inte ett tillförlitligt eller säkert tillvägagångssätt. Rakel är vårt nationella kommunikationssystem för samverkan och ledning och har byggts ut i stora delar av Sverige för att stärka samhällets krishanteringsförmåga. Många räddningstjänster och andra organisationer använder sig av det digitala Rakelsystemet för kommunikation under insats. Om de internationella teamen behöver tillgång till Rakel sker detta lämpligen genom att den svenska samverkansperson som troligen följer teamet stödjer med radiokommunikationen.

Är det en omfattande händelse med många nationella och/eller internationella resurser involverade, kan behovet av att arrangera samtalsgrupper för Rakelterminalerna bli omfattande och kan därför behöva planeras i förväg.

Avslut

När situationen är under kontroll och det internationella stödet inte längre behövs, avslutas deras uppdrag.

Det stödjande landets ansvariga myndigheter informeras. Är det hjälp som inkommit via ERCC ska även ERCC meddelas om att insatsen är avslutad.

På samma sätt som att hjälpen registreras då den anländer, är det viktigt att samtliga resurser också registreras då de avreser så att det är tydligt vilken materiel och personal som lämnat landet. Det är viktigt att ta kontakt med Tullverket avseende den utrustning som tagits in i landet som temporär import.

Då materiel eller utrustning från det inkommande stödet efterskänks till en myndighet, kan det i vissa fall behövas ett beslut. Beslut och dokumentation ska då ske i enlighet med Donationsförordningen (1998:140).

Innan avfärd är det viktigt att personalen blir formellt avtackad. Då händelsen är avslutad bör även formella tackbrev från relevant nivå i Sverige skickas till ansvariga myndigheter i länderna som bistått med stöd.

Hantering av kostnader för eventuella skador på utrustning behöver säkerställas, i enlighet med de avtal och överenskommelser det internationella stödet mottagits utifrån.

Checklista fas för fas

Checklista fas för fas

Här presenteras generella checklistor med åtgärder som kan behöva vidtas i olika faser av en händelse då internationellt stöd tas emot.

Checklistorna ska endast ses som ett tankestöd. Åtgärderna i checklistorna är inte relevanta för varje händelse. Checklistorna gör heller inte anspråk på att täcka upp samtliga behov som kan uppstå vid olika typer av händelser. Vissa åtgärder kan också behöva vidtas under en annan fas än under vilken de presenteras här.

I checklistorna är det inte alltid angivet vilken aktör som ansvarar för respektive åtgärd, eftersom det beror på den specifika situationen samt vilket avtal som åberopas då stödet efterfrågas. Det är viktigt att berörda aktörer tidigt i en händelse tillsammans klargör vem som ansvarar för vad.

Förberedelse

1. Identifiera vilka händelser som kan föranleda behov av förstärkningsresurser, nationella såväl som internationella, samt planera för hur sådana resurser kan tas i anspråk.
2. Identifiera lämpliga inresepunkter för olika typer av stöd.
3. Förbered roller och funktioner som kan behöva aktiveras vid en händelse som innefattar internationellt stöd.

Förfrågan

1. Då Nordredavtalet ska nyttjas begär räddningsledaren själv resurserna från våra nordiska grannländer.
2. Då avtal som specifika myndigheter ingått nyttjas görs förfrågan av myndigheterna själva.
3. Då EU:s civilskyddsmekanism ska nyttjas görs förfrågan av MSB eller Kustbevakningen. Inför en sådan förfrågan, ta fram underlag i form av en lägesbild som kort beskriver händelsen samt resursbehov.
4. Vid behov av MSB:s förstärkningsresurs Vårdlandsstöd skickas en förfrågan till MSB:s TiB.²⁰ Den ska innehålla en bedömning av hur resursen ska användas.

20. Kontaktuppgifter till MSB:s TiB: tib@msb.se samt tfn 054-150 150.

Mottagande

Innan avresa från det stödjande landet

1. För dialog med inkommande hjälp kring vilket stöd de behöver på plats.
2. Klargör vilken aktör som ska ansvara för olika uppgifter avseende stöd till den inkommande hjälpen.
3. Förse inkommande hjälp med information om destination, mottagningsplats, logistikhjälp samt lägesbild om händelsen.

Införsel av varor

1. Vid införsel från EU, informera Tullverket om den inkommande hjälpen medför specifika varor som kräver särskilda införseltillstånd, exempelvis läkemedel, tjänstehundar, injektionssprutor och kanyler. Även den myndighet som ansvarar för den specifika varan ska informeras.
2. Vid införsel från tredje land – se sidan 45.

Tillstånd för utländska statsfartyg, statsluftfartyg, militära fordon samt kommersiellt flyg

1. Inhämta tidigt information från stödjande land om de avser att använda eller föra in hjälppersonal och utrustning med denna typ av fartyg eller fordon.
2. Inhämta information om typ av flygplan eller fartyg samt om särskilda behov såsom exempelvis elförsörjning- och elanslutningar, startaggregat med angiven strömstyrka och strömslag eller lastnings- och lossningsutrustning.
3. Påbörja tillståndsansökan med ansvariga myndigheter – se sidan 46.

Stöd under insats

1. För en kontinuerlig dialog med inkommande hjälppersonal kring vilka eventuella stödbehov de har.

Mottagningsplatser

1. Upprätta och bemanna mottagningsplats.
2. Registrera inkommande personal och utrustning.
3. Förse personalen med särskilt viktig information, exempelvis kontaktuppgifter, information om händelsen, vart de ska ta vägen, boende, vilket medicinskt stöd som finns till förfogande, eventuella särskilda säkerhetsåtgärder som bör vidtas eller andra logistiska arrangemang.

Samverkanspersoner

1. Tilldela inkommande team en samverkansperson som sedan följer dem under insatsen.

Logistik

1. Tillhandahåll kartmaterial och planerade resvägar till hjälppersonalen.
2. Bistå vid behov hjälppersonalen med transportmedel.
3. Bistå hjälppersonalen med eventuell eskort, bränsle, boende och måltider.
4. Tillhandahåll möjlighet till allmän service och underhåll av utrustning och fordon för hjälppersonalen.

Kommunikation

1. Säkerställ att kommunikation kan upprätthållas mellan den inkommande hjälppersonalen och relevanta aktörer.

Avslut

1. Avsluta uppdraget för det internationella stödet då det inte längre behövs.
2. Informera det stödjande landets ansvariga myndigheter.
Är det hjälp som inkommit via ERCC ska även ERCC meddelas.
3. Genomför registrering vid utresa av det internationella stödet.
4. Administrera vid behov eventuella donationer av materiel.
5. Tacka av den internationella personalen på lämpligt sätt.
6. Säkerställ att kostnader vid eventuella skador på utrustning hanteras.

Bilaga 1

Mekanismer inom Nato- och FN-systemen samt avtal inom särskilda myndighetsområden

Nato och FN

Nato

Det finns möjlighet att efterfråga civila resurser genom Natos euro-atlantiska partnerskapsråd (EAPR), där nationella resurser och procedurer koordineras för att förbättra möjligheten att gemensamt använda civila resurser när det behövs. The Euro-Atlantic Disaster Response Coordination Centre, EADRCC, är Natos särskilda organ för koordinering av medlems- och partnerskapsländernas humanitära katastrofinsatser. Det kan sägas motsvara EU:s ERCC och är det organ som samordnar hanteringen av en förfrågan om civilt stöd. Nato har särskilda riktlinjer och checklistor framtagna för förfrågan, mottagande och givande av internationellt stöd.

För att underlätta gränsövergångar för civila transporter av materiel till katastrofinsatser har Sverige undertecknat NATO (EAPR)-dokumentet "Memorandum of Understanding on the Facilitation of Vital Cross Border Transport". Det finns dock inga svenska erfarenheter av avtalet från direkta insatser eller övningsverksamhet.

Sverige har även ingått samförståndavtal med Nato om värdlandsstöd för de fall militära resurser från Nato efterfrågas eller bjuds in av Sverige i samband med övningar, krishanterings- eller andra insatser. Avtalet kommer sannolikt att träda ikraft 2016.

FN

FN har en ledande roll i samordningen av internationella humanitära insatser för att rädda liv och lindra nöd i samband med väpnade konflikter, naturkatastrofer och andra katastrofliknande förhållanden. FN-organet OCHA har det övergripande ansvaret för mobilisering och koordinering av internationella humanitära insatser. FN används dock främst vid humanitära katastrofer och sådana scenarion är inte sannolika i Sverige. Teoretiskt skulle Sverige dock kunna efterfråga stöd även via FN. Skulle både resurser från EU och FN användas vid en händelse i Sverige, eller något annat EU-land, kommer FN:s resurser underställas och koordineras av EU. Vid en katastrof utanför EU, skulle på motsvarande sätt resurser från EU underställas och koordineras av FN i de fall de finns på plats.

Avtal inom särskilda myndighetsområden

Barentsavtalet

Barentsavtalet är ett avtal om gränsöverskridande samarbete i Barentsregionen för förebyggande av, beredskap för och insatser vid nödsituationer mellan Finland, Norge, Ryssland och Sverige. En avtalspart kan i en nödsituation begära stöd i den inledande fasen i form av t.ex. räddningstjänstresurser från övriga parter. Varje avtalslutande part åtar sig att lämna det stöd som den anser sig kunna erbjuda. Det omfattar också gemensamma övningar och utbildningar med sikte på att förbättra parternas förmåga att lämna snabb och effektiv hjälp vid räddningsinsatser. Avtalet kan för Sveriges del komma att beröra resurser som rör såväl kommunal som statlig räddningstjänst, men även andra resurser såsom militära.

Eftersom både Nordredavtalet och EU:s civilskyddsmekanism redan täcker in samarbete vid räddningsinsats med de nordiska länderna, blir Barentsavtalet endast relevant om det är stöd till eller från Ryssland som efterfrågas. Barentsavtalet omfattar dock fler verksamheter än räddningstjänst och kan därför bli aktuellt om annat stöd än räddningstjänst efterfrågas.

I ”Barents Joint Manual” finns procedurer för hur tidig varning, notifiering, information och kontakter ska ske mellan de utpekade kontaktpunkterna i de fyra länderna vid allvarliga händelser och kriser.²¹ MSB är utpekad kontaktpunkt i Sverige.

Avtal inom det maritima området

Det finns många internationella och multilaterala avtal och överenskommelser med syfte att underlätta bekämpning av utsläpp och ge ömsesidig hjälp och bistånd vid livräddning till sjöss. När det gäller miljöräddning till sjöss är internationell samverkan ofta helt nödvändig för att kunna hantera större utsläpp. Det finns ett antal internationella avtal och samarbeten som reglerar hur länder kan samverka för att gemensamt hantera utsläpp i vattnet och på land. Kustbevakningen får enligt 12 § förordningen (2007:853) med instruktion för Kustbevakningen, begära hjälp från och lämna hjälp till utländska myndigheter vid räddningsinsatser enligt genom t.ex. Köpenhamnsavtalet, Helsingforskonventionen för Östersjön, Bonnnavtalet för Nordsjön och OPRC-konventionen. Inom dessa ramar regleras resurshantering, kommunikation, kostnader, rollfördelning och liknande. Det finns rutiner utarbetade för larmning, begäran om assistans m.m. vid utsläpp

21. Manualen finns i sin helhet på www.msb.se/vardlandsstod.

som hotar den egna eller någon annan medlemsstats havsmiljö. Till detta finns en relativt stor bank av erfarenheter från såväl skarpa insatser som återkommande övningar. Sverige har begärt och lämnat stöd i enlighet med dessa överenskommelser vid ett flertal tillfällen.

Elberedskapsavtal

Inom elberedskapen finns det nordiska elberedskapsavtalet som baseras på ett "Letter of Intent". Nordiskt elberedskapsnätverk, NordBER, har som övergripande målsättningar att säkerställa löpande informations- och erfarenhetsutbyte kring relevanta frågor inom elsektorns beredskap samt beredskapsplanläggning för den samlade nordiska elsektorn, som tillägg till de nationella beredskaperna och som utveckling av samarbetet kring drift och driftplanläggning.

I NordBER ingår stamnätsoperatörerna i samtliga nordiska länder samt Energimyndigheten och dess nordiska motsvarigheter. Samarbetet ska inkludera beredskapsplanering och krishantering för hela det nordiska elsystemet. Syftet är att utveckla en beredskapsplanläggning för det samlade nordiska elförsörjningssystemet utan hänsyn tagen till de nationella geografiska gränserna, men samtidigt med hänsyn till att systemet - också vad gäller beredskap - på nationell nivå hanteras av flera operatörer och regleras av flera el- och energimyndigheter. Syftet är också att vidareutveckla möjligheterna att sända och ta emot bistånd vid reparationsarbeten och att därigenom uppnå en bättre beredskap och ett bättre resursutnyttjande.

Avtal inom hälsoberedskap

Det finns sedan en lång tid tillbaka ett nordiskt samarbete inom hälsoberedskapsområdet där de nordiska länderna genom sina respektive myndigheter utväxlat information om ländernas beredskapsarbete. Ett nordiskt hälsoberedskapsavtal, Nordhels, undertecknades i juni 2002 mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige. De självstyrande områdena Färöarna, Grönland och Åland har från första början varit med i samarbetet och de nämns också i avtalet. Avtalet är ett tillägg och ska därför inte gälla där assistansen omfattas av Nordredavtalet, se sidan 27.

Effekterna av detta samarbete har lett till att det finns en struktur för samarbete mellan de nordiska länderna i syfte att förbereda och utveckla hälso- och sjukvårdsberedskapen för att bättre kunna hantera kriser och katastrofer, förberedelser av beredskapsåtgärder, assistans vid tillfällen då någon av avtalsstaterna drabbas av kris eller katastrof.

Genom Nordhels åläggs länderna bland annat att på begäran ge varandra assistans, så fort som möjligt informera varandra om åtgärder som planeras eller har genomförts samt främja samarbetet och avlägsna hinder så långt det är möjligt inom nationella lagar, föreskrifter och övriga rättsregler.

Flera landsting har ingått avtal om gränssamverkan inom prehospital akutsjukvård.

Avtal inom smittskyddsområdet

Större utbrott av smittsamma sjukdomar eller andra allvarliga hälsohot kan utgöra händelser där behov av internationellt stöd kan föreligga, framförallt i form av expertis. WHO:s internationella hälsoreglemente, IHR, innebär att medlemsstaterna och WHO ska samarbeta för att så tidigt som möjligt upptäcka och bedöma gränsöverskridande hälsohot.

Några formella krav för att ge och ta emot stöd regleras inte inom IHR. WHO har dock flera olika nätverk av experter som kan stödja länderna vid större händelser med B, C eller RN-agens. WHO kan tillhandahålla tekniskt stöd, expertis och assistans vad gäller att bedöma och hantera risker och hot mot hälsan.

Vad gäller RN så finns ett nätverk, Radiation Emergency Medical Preparedness and Assistance Network, REMPAN, som består av experter från olika länder som är specialiserade på strålningsmedicin. Vid en händelse kan WHO:s personal och REMPAN-expertis delta i det internationella atomenergiorganet IAEA:s fältinsatser.

WHO har även ett nätverk för att hantera utbrott av smittsamma sjukdomar, Global Outbreak Alert and Response Network, GOARN, som består av experter från olika länder.

Avtal i samband med radiologiska olyckor

Av störst intresse på Strålsäkerhetsmyndighetens område är konventionen om bistånd i händelse av en kärnteknisk olycka eller ett nödläge med radioaktiva ämnen (SÖ 1992:81). Ett stort antal länder är anslutna till denna konvention och för Sveriges del trädde den i kraft 1992. Inom det internationella atomenergiorganet IAEA har det tagits fram en omfattande manual för tillämpningen av konventionen. IAEA har utvecklat ett "Response and Assistance Network - RANET" (2013), genom vilket Sverige (genom SSM) och andra länder kan begära och få assistans genom IAEA. RANET:s verksamhet är under uppbyggnad och har aktiverats ett antal gånger vid mindre händelser.

Det finns ett nordiskt avtal om assistans vid kärntekniska olyckor eller andra stora RN-händelser som tecknades 1963 mellan de nordiska länderna: Nordic Mutual Emergency Assistance Agreement in Connection with Radiation Accidents. Det finns även bilaterala avtal för hjälp mellan de nordiska grannländerna. Vid en stor kärnteknisk olycka i Sverige kan det exempelvis uppstå ett stort behov av att erhålla resurser och expertstöd för strålningsmätning.

Avtal inom sjö- och flygräddningstjänst

Det är Sjöfartsverket som ansvarar för sjö- och flygräddningstjänsten. Sjö- och flygräddningen bistår nödställda eller hjälpbehövande med humanitärt fokus och utan ekonomiska incitament vid en nödsituation. Räddningsinsatserna leds och koordineras från Sjö- och flygräddningscentralen (JRCC).

Det har under lång tid funnits ett väl fungerande internationellt samarbete inom sjö- och flygräddning. Sverige har, i enlighet med rekommendationer och krav från den internationella luftfartsorganisationen ICAO och den internationella maritima organisationen IMO samt i enlighet med SAR.²² Konventionen 1979, avtal med samtliga nio länder²³ som gränsar till den svenska räddningsregionen. Avtalen reglerar rutiner för förberedelser och genomförande när det gäller att ta emot och lämna hjälp vid sjö- och flygräddningsinsatser. Förmågan har övats regelbundet med flertalet av grannländerna sedan mitten av 1990-talet och även testats i skarpa händelser.

Avtal inom jordbruksområdet

Exempel på händelser som kan bli stora att hantera och föranleda behov av internationellt stöd inom jordbruksområdet är ett stort utbrott av en smittsam djursjukdom (epizooti) eller ett stort utsläpp av radioaktiva ämnen från en kärnteknisk anläggning.

Sverige har ingått ett samförståndsavtal med de nordiska och baltiska länderna för händelser som involverar djursmitta där expertis från de deltagande länderna kan åberopas (Memorandum of Understanding, Nordic-Baltic Animal Health Emergency Reserve). Inom EU finns också ett väl fungerande samarbete med tillgång till experter som kan utnyttjas. Det finns även möjligheter att få stöd genom Nato. I övrigt finns det inga särskilda avtal som säkerställer internationellt stöd på epizootiområdet.

22. SAR=Search and Rescue.

23. Danmark, Estland, Finland, Lettland, Litauen, Norge, Polen, Ryssland, Tyskland.

Jordbruksverket bedömer att de behov av hjälp som kan komma att uppstå i hanteringen av en händelse med radioaktiva ämnen sannolikt kan täckas genom Strålsäkerhetsmyndighetens avtal och samarbeten, inklusive den nationella expertgruppen för sanering, NESAs. Beroende på tillgången på radioekologer inom Sverige kan det emellertid i framtiden finnas behov av internationella avtal för att säkra denna kompetens i händelse av en kärnkraftsolycka.

Bilaga 2

Förfrågan om resurser via EU

Förfrågan om resurser via civilskyddsmekanismen

Inom civilskyddsmekanismen kan processen kring en förfrågan, erbjudande och accepterande av erbjudanden beskrivas enligt följande:

1. Sverige skickar en förfrågan om stöd till ERCC. Denna ska följa en särskild mall och vara så utförlig och detaljerad som möjligt. Detta för att landet som begär stöd ska kunna värdera förfrågan på ett enkelt sätt samt att processen tar kortare tid om så mycket som möjligt är klarlagt redan i förfrågan.²⁴
2. ERCC tar emot förfrågan och skickar den sedan vidare till alla medlemsländer. Detta sker utan fördröjning.
3. Det är sedan upp till varje medlemsland att värdera och analysera om det efterfrågade stödet kan ges. Medlemsländerna svarar ERCC om huruvida stöd kan ges eller inte. I svaret är det viktigt att landet som erbjuder stöd tydligt redovisar vad de kan stötta med och på vilka villkor, vilket värdlandsstöd de kommer vara i behov av, vilka tidsramar de kan leverera stödet inom, möjlig längd på insatsen etc.
4. Därefter sammanställer ERCC ett samlat svar om de erbjudanden som inkommit och vidarebefordrar detta tillbaka till Sverige.
5. I Sverige väljs sedan de hjälperbjudanden ut som passar bäst för situationen. Urvalet skickas sedan tillbaka till ERCC.
6. ERCC informerar alla länder vilka erbjudanden om stöd som värdlandet valt ut.
7. Därefter ska Sverige och de länder vars hjälp har accepterats, tillsammans klarlägga vilka praktikaliteter som behöver lösas kring det inkommande stödet. Det är viktigt att dessa kontakter sker tidigt och att det finns tydliga kommunikationskanaler.

24. Mallar för förfrågan och erbjudande om stöd finns samlade på www.msb.se/varldlandsstod.

Bilaga 3

Internationella termer

Termer och begrepp som kan bli aktuella vid mottagande av internationellt stöd

Här kommer en kort beskrivning av termer som används i internationella hjälpsammanhang, både inom EU, FN och andra hjälporganisationer. Eftersom det är termer som hjälparbetare från andra länder kan förväntas använda och fråga efter, är det bra att känna till betydelsen av dem. De kanske viktigaste att känna till är LEMA, RDC, OSOCC och Liaison Officer.

Det är inte helt enkelt att exakt översätta begreppen till svenska förhållanden, men nedan följer en kortfattad beskrivning.

LEMA

Local Emergency Management Authority

LEMA står för Local Emergency Management Authority och betyder ungefär lokal ansvarig krishanteringsaktör. Det kan vara en räddningstjänst eller också en länsstyrelse i det fall den tagit över räddningstjänstansvaret.

RDC

Reception and Departure Centre

Mottagningsplats upprättas vid den eller de ställen där den inkommande hjälpen anländer till Sverige, till exempel på en flygplats. På mottagningsplatsen registreras den inkommande hjälpen. Där får de vidare information om läget i stort, sitt uppdrag, kommunikationsmedel, färdväg till förläggingsplats etc.

OSOCC

On-site Operations and Coordination Center

I nära anslutning till den aktör som leder hanteringen av händelsen upprättas en koordineringsfunktion. Beroende på omfattningen av den inkommande hjälpen kan funktionen antingen integreras i krisledningen eller upprättas i form av en separat koordineringscentral.

För den inkommande stödpersonalen är en sådan funktion känd som OSOCC. Där hanteras koordineringen av de internationella resurserna, där får de sina uppdrag och dit lämnar de lägesrapporter och egna logistikförfrågningar.

Liaison Officer

En Liaison Officer innebär i detta sammanhang en samverkansperson som utgör en sammanhållande länk mellan den internationella hjälpen och koordineringsfunktionen för internationellt stöd, OSOCC eller motsvarande. En sådan samverkansperson möter upp den internationella hjälpen vid mottagningsplats och sedan följer varje respektive team under hela insatsen.

Point of Entry

Den punkt där den inkommande hjälpen kommer in i landet, exempelvis en plats vid gränsen, en flygplats eller hamn.

Host Nation Support-cell

Enligt EU:s riktlinjer för värdlandsstöd ska varje land skapa en slags funktion för stöd med värdlandsfrågor. Funktionen beskrivs i riktlinjerna som Host Nation Support-cell och motsvaras i Sverige av MSB:s förstärkningsresurs Vårdlandsstöd. Är inte MSB:s stödresurs aktiverad vid en händelse, kan en motsvarande Host Nation Support-cell utgöras av vilken funktion som helst som arbetar med värdlandsstödsfrågorna.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)
651 81 Karlstad Tel 0771-240 240 www.msb.se
Publ.nr MSB927 - oktober 2015 ISBN 978-91-7383-608-1